

Vint-i-tres (més un) conceptes santjoanencs

Published by [Interacció](#) [1] on 22/06/2018 - 14:06 | Last modification: 26/06/2023 - 08:22

Per gaudir de Sant Joan us deixem un llistat de 23 elements (més un) imprescindibles per entendre la festa.

1. Solstici: l'[arribada de l'estiu](#) [2] és el motiu que explica la celebració de Sant Joan. Encara que és una tradició que ens sentim molt nostra, la veritat és que es festeja arreu del món. Sobretot, és un ritual de pas. Explica l'antropòleg Roger Canals: "Les societats arcaiques tenen una concepció cíclica del temps i per això fan servir aquests rituals com un element de connexió, un pont, entre dues etapes" (Ester Estela, "[Per què Sant Joan és la festa més universal?](#)" [3]).

2. Foc: l'element indispensable! Sant Joan és [una de les moltes festes](#) [4] que arreu dels Països Catalans està vinculada al foc. De fet, la podríem considerar la gran festa del foc. Ja ho sabem: purificació, renovació, guarició, etc. L'origen, sempre controvertit, sembla ser la voluntat d'honorar el sol: "El foc, representat en les fogueres, esdevenia l'element que donava força al sol, que després d'haver arribat al zenit començava un nou període que marcava pausadament la seva davallada" (Josep Roquer i Soler a [tradi.cat](#) [5]).

3. Foguera: amb el foc, les fogueres. Marca la tradició que a cada carrer, a cada plaça, s'encenia una foguera amb els trastos vells (un altre símbol de la regeneració). Aquest ritual quasi bé s'ha perdut. En nom de la seguretat, les fogueres les ha d'autoritzar l'ajuntament i les vigilen la policia i protecció civil. La civilització ha domat el folklore. Explica Manuel Delgado que aquesta era una festa liderada per les bandes de nois i noies i lamenta que s'hagi perdut el seu component popular i infantil: "En aquests últims temps, les normatives anomenades «cíviques», al servei de la «marca Barcelona», s'han entestat a esborrar del mapa no sols les fogueres de Sant Joan, sinó una bona part del que un dia fou l'espontaneïtat de la seva cultura popular, des d'una obsessió municipal per tolerar sols les celebracions al carrer patrocinades o si més no controlables" ("Quan les fogueres eren de la canalla", (Canals, 2016, p. 113).

4. Flama: és clar, del foc i les fogueres sorgeixen les flames. Per a molta gent jove, aquesta paraula els fa pensar inevitablement en una melodia de dolçaina. Sí, parlem d'Obrint Pas i una de les seves cançons més corejades:

75. Canigó: “Amb son germà, lo comte de Cerdanya,/ com àliga que a l'àliga acompanya,/ davalla Tallaferro de Canigó un matí”. Així comença [Canigó](#) [6], el poema èpic de [Jacint Verdaguer](#) [7]. Marca la tradició que els focs de [molts pobles](#) [8] s'encenen amb la flama que baixa de la muntanya de la Catalunya Nord. La [Flama del Canigó](#) [9] és un símbol d'unitat dels Països Catalans.

6. Pirotècnia: mai més ben dit, la revetlla de Sant Joan és una nit per petar-ho. Castells de focs, bombetes, bengales, piules, traques, trons, etc., omplen la festa de llum i soroll. Els petards han esdevingut un clàssic que fa les delícies de grans i petits. Si aneu una mica perduts amb els noms dels artefactes explosius, [aquí teniu](#) [10] un petit diccionari de pirotècnia.

7. Falles: el [caloret faller](#) [11] no és un patrimoni exclusivament valencià. En diversos pobles del Pirineu les falles són grans troncs encesos que els fallaires baixen de la muntanya ben entrada la nit. L'any 2015 es van declarar [Patrimoni Immaterial de la Humanitat](#) [12]. Des de llavors són un reclam turístic que [les diminutes poblacions ha de gestionar](#) [13].

8. Bombers: amb tanta quantitat de foc i petards, els bombers sempre han d'actuar. L'any 2022 el 112 va rebre 5.624 trucades i els bombers van atendre 663 serveis. Anem amb compte!

9. Aigua: per apagar el foc? No només. L'antítesi del foc també té un protagonisme especial. [Explica el folklorista Amadeu Carbó](#) [14] que aquesta nit les aigües tenen propietats màgiques. De fet, diuen que revolcar-se amb la rosada del dia de Sant Joan és una manera de lliurar-se de berrugues i malures.

10. Llegenda: com que és una nit màgica, la nit de Sant Joan està envoltada d'infinat de llegendes. Una de les més populars és la de la dona d'aigua o “[Encantada](#) [15]”, que el 23 a la nit apareix a prop d'un llac o un riu i sedueix a un jove pastor. Arreu de la península aquests éssers fantàstics prenen noms molt diversos, fet que demostra que és un mite força estès.

11. Platja: diu la dita que “per Sant Joan, el primer bany”. Per això moltes revetlles se celebren a la platja. Per exemple, si sou a prop de les Terres de l'Ebre, us podeu apuntar a la revetlla que munten a [La Ràpita](#) [16]. Si us queda una mica lluny, podeu anar a l'[Estartit](#) [17], [Pals](#) [18] o [Llançà](#) [19]. A València, hi ha diferents platges on s'organitzen banys col·lectius. De fet, a mitjanit tothom es concentra a primera línia de mar per fer el ritual de saltar les onades set vegades d'esquena i després demanar un desig. Segons la tradició, així es dissipa l'energia negativa i s'atrau la positiva.

12. Herbes remeieres: i amb l'aigua, les herbes. També aquella nit tenen una força especial les plantes medicinals. Encara avui en dia hi ha gent que surt a buscar [pericó](#) [20], l'herba de Sant Joan, molt útil per tractar cops i contusions. Per què cal collir-lo precisament la nit del 23 de juny? Doncs perquè és el moment en què els seus principis actius han assolit el seu potencial màxim per l'alta quantitat d'hores d'insolació. Si és cert o no ho haurà de determinar l'[etnofarmacologia](#) [21]. Pels mateixos motius, també és habitual elaborar [ratafia](#) [22] amb tota mena de plantes.

13. Avet: una planta que es crema, en aquest cas, un arbre. la festa de l'Haro i el Taro als municipis de [Les](#) [23] i [Arties](#) [24], a la Vall d'Aran, no han abandonat aquesta festa mil·lenària: La festa consisteix en l'encesa d'un tronc d'avet sec de grans dimensions que pot fer més de 8 metres d'alçada, el ‘taro’ o ‘haro’, que prèviament ha estat plantat durant el darrer any al mig en una plaça cèntrica del municipi. Totes les activitats programades per a la revetlla tenen lloc al voltant d'aquest avet que crema al bell mig de la plaça.

14. Ovelles: seguim a la muntanya. El dia 24 de juny el bestiar del Pirineu comença l'operació bikini. Més concretament, [les ovelles de Sort](#) [25]. I és que amb motiu de les festa de Sant Joan a la població del Pallars Sobirà organitzen una gran xollada i una fira d'artesans. La calor ens afecta a totes, [ovelles](#) [26] incloses!

15. Cavalls: més animals. Sant Joan és una festa equina a Ciutadella (Menorca). Els carrers de la ciutat menorquina (menor + equina) s'omplen de [mamífers quadrúpedes](#) [27] que festegen l'arribada de l'estiu amb cabrioles al so de la música de *jaleo* i [pomada](#) [28].

16. Bèsties: ni ovelles ni cavalls. A [Massalfassar](#) [29] ja fa més de trenta anys que la fan grossa quan arriba l'estiu. I és que la [Colla de Dimonis](#) [30] de la població de l'[Horta Nord](#) [31] fa desfilar un bon grapat de bèsties, com la Serp, el Bou, lo Rat Penat i el Drac Ovidi que omplen els carrers i les places de guspises. Una activitat autofinançada per la pròpia Colla i sustentada pel voluntarisme desinteressat dels seus associats.

La serp de Massalfassar. Colla de Dimonis

17. Coca: Sant Joan no és Sant Joan sense la seva coca, Actualment, hi ha una gran varietat de coques de crema, de pinyons, de llardons, de fruita confitada... n'hi ha per a tots els gustos. la Nit de Sant Joan és un culte al sol, a l'allargament del dia , i precisament per això, la coca de Sant Joan originària es deriva d'un tortell dolç de forma rodona, en honor a l'astre rei. Si teniu ganes de fer de pastissers, us en deixem una [bona recepta](#) [32].

18. Cava: i per baixar la coca, el cava. Potser no és un element tan tradicional però ja fa temps que la copa de vi escumós acostuma a fer encara més curta la nit més curta de l'any. Ja se sap, a casa nostra la festa sempre implica begudes alcohòliques... moderació, sempre moderació!

19. Sisa: les tradicions es fan i es desfan. El 4 de març de 1981 es va estrenar al [Teatre Romea](#) [33] (que llavors era el [Centre Dramàtic](#) [34] de la Generalitat de Catalunya) un dels musicals més populars de [Dagoll Dagom](#) [35] a part de 'Mar i cel': '[La nit de Sant Joan](#) [36]', amb cançons del cantautor galàctic Jaume Sisa. Inoblidable el moment en què [Rocky Muntanyola](#) [37] canta disfressat, precisament, de coca:

20. Música: un altre element imprescindible de la revetlla. El [país s'omple](#) [38] de concerts i balls per acompanyar els petards i les fogueres. A més, a part del musical, hi ha moltes cançons que parlen de la festivitat. Nosaltres hem escollit aquesta d'[Strombers](#) [39]:

21. Ball: i quan sona la música tothom a ballar. Fixeu-vos com ho celebren a Prats del Lluçanès:

22. Festa: Sant Joan és sinònim de [festa](#) [40]. Arreu dels Països Catalans s'organitzen saraus de tota mena, així que no hi ha cap excusa per no sortir al carrer, fer comunitat i preparar-nos per un estiu d'allò més calorós.

23. Marcians: fins i tot els extraterrestres es volen sumar a la festa de Sant Joan:

I el que fa 24: **cultura!** I és que per sobre de tot, Sant Joan és una expressió de cultura popular. Si la religió cada vegada té menys pes en la festa, per què hem de seguir anomenant-la amb el nom del sant? Reflexionem-hi...

Bona revetlla!

Canals, R., Institut de Cultura (Barcelona, Catalunya). (2016). [La nit de Sant Joan a Barcelona](#) [41]. Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura.

N.E. Hem actualitzat les dades de l'article i les redireccions d'URL

Categories: Article
Categories: Actualitat
Tags: cultura popular

- [42]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/vint-tres-conceptes-santjoanencs>

Links:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>
- [2] <http://www.ccma.cat/el-temps/les-dades-curioses-del-solstici-destiu/noticia/2794432/>
- [3] <https://www.vilaweb.cat/noticies/per-que-sant-joan-es-la-festa-mes-universal/>
- [4] http://www.festes.org/media.php?id_media=1921
- [5] <http://tradicat.cat/presentacio-2/historia-dels-focs-de-sant-joan/>
- [6] http://www.canigo125.cat/veus/Canigo_125_veus.html
- [7] <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/jacint-verdaguer/detall>
- [8] <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1nhQ1xA2Rw25Qb4qaUywhs2h8rXE&ll=41.507393782065584%2C2.32705626953134&z=8>
- [9] <https://www.omnium.cat/flama-del-canigo>
- [10] <https://www.vilaweb.cat/noticies/una-llengua-de-traca-i-mocador-diccionari-de-pirotecnica-per-a-profans/>
- [11] <https://www.youtube.com/watch?v=llpjX2I3hul>
- [12] <https://patrimoni.gencat.cat/ca/article/les-falles-del-pirineu-ja-son-patrimoni-immaterial-de-la-humanitat>
- [13] <https://www.pressreader.com/spain/la-vanguardia-catal%C3%A0-1%C2%AA-edici%C3%B3/20180617/282205126601758>
- [14] <http://www.ccma.cat/catràdio/alcanta/estat-de-gracia/la-nit-de-sant-joan-es-magica-sobretot-per-a-les-plantas/audio/1006927/>
- [15] https://ca.wikipedia.org/wiki/Llegenda_de_l%27Encantada
- [16] <https://surtdecasa.cat/ebre/agenda/2023/revetlla-de-sant-joan-la-rapita/212250>
- [17] <https://surtdecasa.cat/emporda/agenda/2023/revetlla-de-sant-joan-lestartit/211367>
- [18] <https://surtdecasa.cat/emporda/agenda/2023/revetlla-de-sant-joan-pals/211753>
- [19] <https://surtdecasa.cat/emporda/agenda/2023/revetlla-de-sant-joan-llanca/212466>
- [20] [https://ca.wikipedia.org/wiki/Peric%C3%B3_\(planta\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Peric%C3%B3_(planta))
- [21] <https://es.wikipedia.org/wiki/Etnobot%C3%A1nica>
- [22] <https://ratafia.cat/>
- [23] <http://torismeles.com/>
- [24] <https://surtdecasa.cat/pirineus/agenda/2023/hesta-deth-taro/212628>
- [25] <https://surtdecasa.cat/pirineus/agenda/2023/33a-fireta-de-sant-joan-i-32a-xollada-dovelles-de-sort/212723>
- [26] <https://vimeo.com/718231123>
- [27] <https://www.youtube.com/watch?v=xuD3GjRb5Sc>
- [28] [https://ca.wikipedia.org/wiki/Pomada_\(beguda\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Pomada_(beguda))
- [29] <http://www.massalfassar.es/>
- [30] <http://www.massalfassar.org/>
- [31] https://ca.wikipedia.org/wiki/Horta_Nord

- [32] https://mengem.ara.cat/receptes/Coca-Sant-Joan-crema_0_2037396376.html
- [33] <https://www.teatreromea.cat/ca/>
- [34] <https://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0016957.xml>
- [35] <http://www.dagolldagom.com/>
- [36] <http://www.dagolldagom.com/ca/nit-de-sant-joan>
- [37] https://ca.wikipedia.org/wiki/Jordi_Batiste
- [38] <https://surtdecasa.cat/portada/fires-i-festes/els-10-plans-gaudir-de-la-revetlla-de-sant-joan>
- [39] <http://www.strombers.com/>
- [40] <https://www.ccma.cat/324/quin-es-lorigen-de-sant-joan-i-la-seva-relacio-amb-el-foc/noticia/3236748/>
- [41] https://aladi.diba.cat/search~S171*cat?/tla+nit+de+sant+Joan/tnit+de+sant+joan/1%2C7%2C29%2CB/frameset&FF=tnit+de+sant+joan+a+barcelona&1%2C1%2C
- [42] <https://interaccio.diba.cat/node/7663>